

A Pulsatilla Gáyeri Simk. és P. mixta Hal. második termőhelye hazánkban. — Der zweite Standort der Pulsatilla Gáyeri Simk. und P. mixta Hal. in Ungarn.

Közlő: Dr. Gáyer Gyula.
Von:

Pulsatilla montana és *patens* keverékfaját. a *P. Gáyeri* SIMK.-t, amelynek egyedüli biztos termőhelye idáig a kolozsvári Elővölgy volt, Torda és a tordai hasadék között is megtaláltam, ahol a száraz napos dombokon a *P. montana* óriási tömegében a másik szülőfajjal, a *P. patens*-sel együtt igen ritka. Ez a termőhely igazolja FREYN-nek e vidékről *P. Hackelii* néven az ÖBZ. XXV. 34.75. o. közzétett adatát, amely tekintetbe véve, hogy a *P. montana* és *nigricans* különbségei abban az időben még nem voltak ennyire tisztázva, most annál biztosabban vonatkoztatható a *P. Gáyeri*-re. Ezt az utóbbit legkönnyebb a termés érlelése idején megtalálni, amikor rosszul gyümölcsöző fejecskéi a szülőfajok jól kifejlett nagy fejei közül megszire kiütnek.

Ez alkalommal kapcsolatban a Mezőségen elterjedt *P. Jankae* (F. SCHULTZ) SIMK.-ról megemlíthetem, hogy ennek levélalakja néha ősszel a *P. montana* késői levelein fellép. Ezt az esetet a nagy-enyedi Órhegyen figyelhettem meg, ahol a *P. montana* egyes tövein a már kifejlett tavaszi levelek mellett az előző év tavaszi és őszi levelei elszáradva, de teljes épségben voltak meg. Amíg már most mindkét évfolyam tavaszi

Pulsatilla montana $\times$ *patens* = *P. Gáyeri* SIMK., welche bisher nur in dem Tale Elővölgy bei Kolozsvár sicher nachgewiesen war, fand ich auch auf den sonnigen trockenen Hügeln zwischen Torda und der Tordaer Schlucht, wo sie unter unzähliger *P. montana* und dem anderen *Parens*, *P. patens* sehr selten ist. Dieser Standort ist eine Bestätigung der von FREYN aus dieser Gegend unter dem Namen *P. Hackelii* in Ö. B. Z. XXV. 34.75 publizierten Angabe, welche, da die Unterschiede der *P. montana* und *nigricans* damals noch ungeklärt waren, sich nun umso sicherer auf *P. Gáyeri* beziehen lässt. Diese letztere ist sehr leicht zur Zeit der Fruchtreife aufzufinden, wo ihre schlecht fruchtenden Köpfe von weiter Ferne aus den normalen grossen Fruchtköpfen der Stammeltern herausstechen.

Bei dieser Gelegenheit sei bezüglich der in der Mezőség verbreiteten *P. Jankae* (F. SCHULTZ) SIMK. erwähnt, dass deren Blattform manchmal autumnal an den Herbstblättern der *P. montana* auftritt. Ich konnte diesen Fall am Órhegy bei Nagy-Enyed beobachten, wo an einigen Stöcken der *P. montana* neben den bereits ausgebildeten Frühjahrsblättern die vertrockneten Frühjahrs- und Herbstblätter des vorigen

levelei a *P. montana* normális leveleinek feleltek meg, az őszi levelek a *P. Jankae* levélalakját mutatták.

A *Pulsatilla nigricans* $\times$ *grandis* fajvegyülék két alakban ismeretes. Ezek egyikét, a *P. Petteri* G. BECK-et WAISBECKER Kőszeg növ. 1891: 47 említi, a másikat, a *P. mixta* HAL.-t SIMONKAI tanár úr fedezte fel Budapest környékén. Ez a *P. mixta* Esztergom mellett is terem, ahol a Kis- és Nagy-Strázsahegy környékén a szülőfajok óriási tömegében nem is éppen ritka. De persze, hogy rátaláljon az ember, a messzenyúló kopasz hegylejtőket keresztül-kasul jól be kell barangolni. Az erre fordított fáradságtáztán a *P. nigricans* egynéhány szép színváltozata is kárpótol. E faj színe változását BORBÁS a Term. Tud. Közl.-ben egyszer már röviden ismertette, e helyt csupán az érdeklődők figyelmét akarom az esztergomi színváltozatosságra felhívni. A tipikus színezetű növény különböző alakjai [*var. patula* (PRITZEL), *var. micrantha* G. BECK] mellett ott terem a *f. purpureiflora* (WAISB.). Vörös virágával a *typus* között elég gyakran szem elé kerül. Sokkal ritkább a *f. flaviflora* sápadt, tisztasárga virággal. A *P. pratensis* *var. flavesceus* HAZSL. vele nem azonos. Szennyeessárga, kívül lilásan futtatott kehelyleveleivel HAZSLINSZKY növénye = *P. Zichyi* SCHUR, a *P. nigricans* *var. flava* LANGE pedig = az igazi *P.*

Jahres noch vollkommen erhalten waren. Während nun die Frühjahrsblätter beider Jahrgänge die normale Form der *P. montana* aufwiesen, entsprachen die Herbstblätter der Blattform von *P. Jankae*.

P. nigricans $\times$ *grandis* ist in zwei Formen bekannt, deren eine, *P. Petteri* G. BECK von WAISBECKER Kőszeg növ. 1891: 47 erwähnt wird, während die zweite, *P. mixta* HAL. von Prof. Dr. SIMONKAI in der Umgebung von Budapest entdeckt wurde. Letztere kommt auch bei Esztergom in der Umgebung des Kl. und Gr. Sztrázsaaberges unter den massenhaft vorhandenen Stammeltern nicht gerade selten vor. Nur muss man natürlich, um sie aufzufinden, die weitgedehnten, kahlen Berglehnen kreuz und quer gut durchstreifen, eine Aufgabe, welche auch durch einige schöne Farbenvariationen der *P. nigricans* belohnt wird, deren Veränderlichkeit übrigens BORBÁS einmal in den Term. Tud. Közlöny bereits kurz besprochen hat. Neben den verschiedenen Formen der Pflanze mit typischer Blütenfarbe [*var. patula* (PRITZ.), *var. micrantha* G. BECK] findet sich *P. nigricans* a. a. O. als *f. purpureiflora* (WAISB.) ziemlich oft. Weit seltener ist die *f. flaviflora* mit reinen blassgelben Blüten. Sie fällt nicht mit der *P. pratensis* *var. flavesceus* HAZSL. zusammen; denn mit ihren schmutzig gelben, aussen violett überlaufenen Sepalen ist letztere = *P. Zichyi* SCHUR, *P. nigricans* *var. flava* LANGE aber ist = *P.*

pratensis L., északvidéki növény, mely nálunk nem terem. — De a legérdekesebb alak, amely kulturkísérletekre igen alkalmas volna, a *f. chlorantha* (REICHB.). Ezt a Csurgóhegyen és a Táblahegy keleti lejtőjén találtam. Szálankint terem a tőalak között. Virága élénk zöld, külsején pirnyagos, mindig egyenesen felálló. Porzószállai sűrű fehér szőrözettel borítva.

A *P. grandis* e helyeken kevésbé változik. A BORBÁS Bpest növ. 1879: 129. o.-ról ismert levélbeli eltéréseken kívül, melyek közül a *f. trisecta* elnevezés csupán a *latisecta* alak egyes példának első leveleire vonatkozik, csak a fehérvirágú eltérés a Nagy-Strázshegyen említésre méltó.

pratensis L., eine nordische Pflanze, welche bei uns nicht vorkommt. Die interessanteste Form aber, mit welcher Kulturversuche gewiss lohnend wären, ist *f. chlorantha* (REICHB.). Habitat in monte Csurgóhegy et in declivitate orientali montis Tafelberg. Sparsa inter typum ab hoc *sepalis intense viridibus extus rubello-anhelatis, floribus erectis et filamentis villosis* differt.

P. grandis ändert daselbst relativ weniger. Ausser den aus BORB. Budap. növ. 1879: 129 bereits bekannten Blattveränderungen, von welchen *f. trisecta* sich nur auf die ersten Blätter einzelner Exemplare der *latisecta* Form bezieht, wäre nur die Form mit weissen Blüten am Gr. Sztrázshegy zu erwähnen.

Négy új *Centaurea* Magyarország flórájában. Vier neue *Centaureen* der Flora von Ungarn.

Közlő: Dr. Gayer Gyula.

1. *Centaurea Beckiana* (*pannonica* × *rhenana*) M. F. MÜLLN. szülőfajai között igen ritka a száraz naps domboldalakon Nemesvölgy felett Moson vármegyében, ahol a szekérút mentén, mely a hegyeken keresztül Wolfsthalra átvezet. f. évi aug. 5-én gyűjtöttem.

2. *C. stiriaca* (*jacea* × *subjacea*) HAYEK Pozsony mellett. Nádasok füves szélén az ivánkavereknevei ütelágazástól északra és körkemenzék területén *C. jacea* L. (HAYEK) és *C. subjacea*

1. *Centaurea Beckiana* (*pannonica* × *rhenana*) M. F. MÜLLN. Sehr selten unter den Stammeltern auf den sonnigen trockenen Hügeln nördlich Nemesvölgy (Edelsthal) im Kom. Moson, wo ich sie entlang des Karrenweges, welcher über die Berge nach Wolfsthal führt, am 5. VIII. l. J. sammelte.

2. *C. stiriaca* (*jacea* × *subjacea*) HAYEK in der Gegend von Pozsony. In Gesellschaft von *C. jacea* L. (HAYEK) und *C. subjacea* G. BECK am grasigen Rande von Rohrbeständen

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: [Ungarische Botanische Blätter](#)

Jahr/Year: 1909

Band/Volume: [8](#)

Autor(en)/Author(s): Gayer [Gáyer] Julius [Gyula]

Artikel/Article: [A Pulsatilla Gáyeri Simk. és P. mixta Hal második termhelye hazánkban. — Der zweite Standort der Pulsatilla Gáyeri Simk. und P. mixta Hal. in Ungarn. 56-58](#)